

Svend Haugaard: Der har gentagne gange været vanskeligheder, når østtyskere har ønsket at rejse her til landet. Vi husker affæren med de østtyske præster, som kirkeministeren måtte skaffe et skib uden for 3 mile grænsen, vi husker ligeledes sagen med Brechtens emblet og nu sidst med journalisterne. Ind imellem har der været adskillige tilfælde af afvisninger fra det allierede militærkontors side, selv om Danmark ikke har noget imod at modtage de pågældende.

Et par gange — eller muligvis flere, jeg tør ikke garantere for, at jeg er underrettet hver gang — er der fra dansk side sket henvendelse til de besluttende myndigheder i NATO eller til det allierede kontor i Vestberlin med krav om lempelse af ordningen.

Tidligere udenrigsminister Per Hækkerup har her i tinget understreget, at man har arbejdet for at få reglerne om kontrolrådspas ændret, så de ikke skulle give hindringer, og han har udtalt de bedste forhåbninger om, at det hele var i orden. Alligevel sker der fortsat diskriminering af dansk selvbestemmelsesret. Jeg mener ikke, at vi har brug for formyndere i denne sag, og jeg har derfor stillet mit spørgsmål i håb om i første omgang at få klaring på, hvilke konkrete aftaler der foreligger, som binder Danmark til at være under formynderskab. Er det aftaler, som er blevet os pålagt, eller er vi godvilligt gået ind på dem? Hvordan lyder de? Hvor længe gælder de? Jeg mener, det er spørgsmål, som det er nyttigt at få besvaret, inden man går videre i forsøget på at få aftalerne ændret eller eventuelt helt ophævet.

Stats- og udenrigsministeren (J. O. Krag): Jeg takker igen hr. Svend Haugaard for, at vi får mulighed for at drøfte udenrigspolitik her i spørgetiden.

Hr. Svend Haugaard har jo en god hukommelse, kan jeg forstå, men han erindreren åbenbart ikke, hvorledes disse regler er opstået, husker ikke, hvad der var baggrunden for, at de blev indført, ved det måske ikke og har jo ganske misforstået sagen, hvis han tror, vi er blevet pålagt noget som helst udefra. Men jeg skal forsøge at give en redegørelse — så langt det nu kan gøres inden for spørgetidens rammer

— som måske kan bidrage til at skabe en lidt rimeligere vurdering af det, der her er tale om.

Bestemmelsen om, hvorledes pas fra Østtyskland skulle behandles, blev oprindeligt truffet i 1954 af USA, Storbritannien og Frankrig, der aftalte, at de ikke ville give visa til østtyske pas, men som hovedregel ville henvise de pågældende til at få et såkaldt kontrolrådspas udstedt af Allied Travel Office i Berlin. Disse retningslinjer blev meddelt i NATO og taget til efterretning af samtlige NATO-lande, herunder Danmark.

I første omgang var det imidlertid ikke så vanskeligt at efterleve disse regler, idet der var mulighed for at gøre undtagelser, og disse muligheder for undtagelse blev anvendt i vid udstrækning over for østtyskere, der søgte at aflægge besøg i Danmark. De kunne rejse ind, enten derved at et visum blev påstemplet et løst stykke papir eller uden pas og uden visum, idet de så deponerede deres østtyske pas på grænsestedet. Som hr. Svend Haugaard vil erindre, besøgte mange østtyskere i denne periode Danmark.

Ændringerne og skærpelserne indtræder ved den langvarige og meget farlige Berlinkrisens kulmination. Den kulminerede som bekendt i 1961 ved, at den såkaldte Berlinmur blev opført af det østtyske styre. Man kan godt betragte en visumordning, der administreres på en ganske bestemt måde, som en vanskelighed, der skabes for, at folk rejser fra ét område til andre lande; men man vil i hvert fald vanskeligt kunne benægte, at opførelsen af en mur midt igennem Berlin, en mur, der adskilte folk fra deres hidtidige arbejdssteder, der skilte familier ad, var en langt mere håndfast og brutal metode til at hindre, at østtyskere kunne rejse frit til Vestberlin. De, der har set denne mur — det er muligt, hr. Svend Haugaard ikke har set den, jeg vil i så fald råde ham til at gøre en rejse og se den — de, der har stået ved denne mur og set de tragedier, der næsten daglig udspilles her, vil føle, at her er der tale om en virkelig brutal rejsehindring, der gennemføres uden menneskelige hensyn. Der findes opgørelser over, hvor mange der er blevet dræbt, som trods muren har forsøgt at rejse fra Østberlin til Vestberlin.